

KORRUPTSIOONIST

MATI OMBLER

Politsei- ja Piirivalveamet

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

- ◆ Korruptsioonikuritegude büroo on üks kolmest ametialaste kuritegude uurimisega tegelevast üksusest Eestis
- ◆ Bürool on 4 regionaalset üksust.
- ◆ Büroo vastutusalasse kuuluvad ametialased süüteod, erasektori altkäemaks ning valimisvabaduse vastu suunatud kuriteod.
- ◆ Korruptsiooni uurimisega tegelevad lisaks veel KAPO ja PPA sisekontroll.

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

- ◆ Kõige levinum korruptsiooni definitsioon on **ametikohta või võimu kuritarvitamine omakasu eesmärgil.**
- ◆ Laiema määratluse järgi on korruptsioon usalduse kuritarvitamine.

Huvide konflikt ja selle vältimine Eesti tervishoiusüsteemis

- ◆ Huvide konfliktsituatsioonis nõuete täitmata jätmine ja otsuste või toimingute tegemine on teiste korruptiivsete käitumiste, nn altkäemaksu või omastamisega seotud kuritegude üks vormidest.
- ◆ Huvide konflikt on seisund, milles olles ametiülesandeid täitev isik peab end taandama ning enda seotusest teada andma.

Huvide konflikt ja selle vältimine Eesti tervishoiusüsteemis

- ◆ Huvide konfliktsituatsioonis enda taandamisega anname otsustamisele ja toimingutele võimaluse edasisi tegemisi sõltumatult, erapooletult, ausas konkurentsisis läbi viia. Seda nii tegelikkuses kui näivuselt.
- ◆ Tegevuste läbipaistvus annab võimaluse edaspidise muuta aususele ja parimate lahendusteni jõudva otsustusprotsessini. Mis on kujunemas tavaks, kus inimesed enda seotuse korral avalikult sellest teada annavad ja taandavad.

KVS

PKS § 90 - Kui üks isik põlvneb teisest, on nad otsejoones sugulased. Otsejoones sugulased on ülenejad ja alanejad. Ülenejad sugulased on vanemad ja nende eellased, alanejad sugulased on lapsed ja nende järglased.

Mina

- > minu vanem - isa, ema, lapsendaja, kasuvanem, vanema abikaasa
- > minu vanaema ja vanaisa
- > minu abikaasa ja abikaasa vanemad
- > minu laps ja lapselaps ja lapsendatu
- > minu abikaasa laps
- > minu õed ja vennad ning nende lapsed (minu vanema alaneja sugulane)
- > minu kasuvanema ja vanema abikaasa lapsed (minu vanema alaneja sugulane)

Nt (vana)tädid ja (vana)onud ja nõbud ei ole seotud isikud

§ 7. Seotud isik (füüsilised isikud)

(1) Seotud isik KVS tähenduses on:

4) isik, keda seob ametiisikuga ühine majapidamine, samuti muu isik, kelle seisund või tegevus ametiisikut väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab või keda ametiisiku seisund või tegevus väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab või kes väljaspool ametiseisundit allub ametiisiku korraldustele või tegutseb ametiisiku huvides või arvel.

KVS

Seotud isik KVS § 7 lg 1 p 4

1) Ühine majapidamine – *elukaaslane, elukaaslase vanemad, kaasüüriline, ühine leibkond, kaasomand (mingil määral)*

2) Ametiisik on mõju all

Isik, kelle seisund või tegevus ametiisikut väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab – *nt teine tööandja, abikaasa tööandja, õppejõud/õpetaja, üürnik*

3) On ametiisiku mõju all

Isik, keda ametiisiku seisund või tegevus väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab või kes väljaspool ametiseisundit allub ametiisiku korraldustele või tegutseb ametiisiku huvides või arvel – *ametnik on tööandja või õppejõud, teise tööandja juures oma otsustega mõjutab isikuid, ametnik ostab teenust (õigusabi, ehitus), annab üürile*

§ 7. Seotud isik (juriidilised isikud)

(1) Seotud isik käesoleva seaduse tähenduses on:

2) juriidiline isik, milles vähemalt 1/10 osalusest või osaluse omandamise õigusest kuulub ametiisikule endale või temaga seotud isikule (nii füüsiline kui ka juriidiline isik) – omandisuhte kaudu.

Nt elukaaslane omab firmat, mis omab osalust teises firmas.

3) juriidiline isik, mille juhtimis- või kontrollorgani liige (juhatuse, nõukogu, prokurist, likvideerija, pankrotihaldur, revisjonikomisjon jne) tulumaksuseaduse tähenduses on ametiisik ise või käesoleva lõike punktis 1 või 4 nimetatud isik – juhtimise kaudu;

Nt firmad, kus on õppejõuna tegutseva ametniku üliõpilased

juhatuse liikmed.

Probleemid

Viimaste aastate jooksul mitu menetlust:

- ◆ Kirurg- dokumentide võltsimised, altkäemaksu võtmised, retseptide väljakirjutamised, kelmus enda töövõimetuse näitamisega / **süüdimõistev otsus**
- ◆ Neuroloog- altkäemaks / **oportuniteet**
- ◆ Kliiniku juht, õendusjuht- altkäemaks / **süüdimõistev otsus**
- ◆ Perearst- altkäemaks / **kohtus**
- ◆ Perearstid, neuroloogid- altkäemaks, dokumentide võltsimised / **prokuratuuris**
- ◆ Haigla juht- altkäemaks, reisirid / **kohtus**
- ◆ Haigla osakonna juht- altkäemaks, riigihangete läbiviimise rikkumine, võltsimine / **prokuratuuris**

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

Kus võivad korruptiivsed ilmingud aset leida:

- ◆ Väikeostude tegemisest kuni suurte hangeteni välja
- ◆ Tualettpaberist, mööbli, meditsiinitehnika soetamiseni
- ◆ Koolituste tellimine
- ◆ Ruumide rent
- ◆ Teenuse soetamine

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

Millised on ohumärgid suheldes klientide/partneritega:

- ◆ Reisid
- ◆ Tulevikku suunatud soodustused
- ◆ Isiklikud pakkumised + toodete/teenuste pakkumine asutusele
- ◆ Kingitused

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

Kelle tegevused aitaksid kaasa olukorra paremaks muutmisel:

- ◆ Asutuse juhi
- ◆ Asutuse nõukogu ja juhatuse
- ◆ Riskijuhi, siseaudiitori
- ◆ Erinevate liitude
- ◆ Ministeeriumi

Korruptsiooni vähendamise võimalused Eesti tervishoiusüsteemis

Ettepanekud klientide teadlikkuse tõstmiseks:

- ◆ Sildid ja ennetusvoldikud
- ◆ Haiglates ja kliinikutes arusaadavad sildid ustel, stendidel koos ennetusvoldikutega riulitel
- ◆ Haiglate ja kliinikute kodulehtedel, kommunikatsioonis vajalik selgitav info
- ◆ Sedasama soovitame ka perearstikeskustele ja teistele teenust osutatavatele asutustele

Ennetada

- ◆ Ennetada alati odavam kui tagajärgedega tegeleda
- ◆ Ennetus peaks olema tegevusplaani üks osa
- ◆ Ennetuse tähtsust saavad liidud ja juhid esile tõsta
- ◆ Riskide kaardistamisega tekiks võimalus aru saada, kuhu tähelepanu peaks esimesena jõudma

Võimalused

- ◆ Jagada informatsiooni probleemidest, mis menetlused on välja toonud
- ◆ Proovida leida üheskoos lahendusi
- ◆ Püüda ennetada
- ◆ Püüda luua arusaadav tegevusplaan
- ◆ Kaasata osapooli, et tegevuste mõju oleks oluliselt suurem
- ◆ Jõuda nii tervishoiuteenust pakkuvate kui ka seda tarbivate inimesteni
- ◆ Muuta igapäevane tava, arstide töökeskkond turvaliseks ning vähendada oluliselt patsientide survet
- ◆ Tähtsustada juhtide rolli muutuste eestvedamisel ja läbiviimisel

Lahendused

- ◆ Probleemi teadvustamine
- ◆ Selge tegevusplaani jõudmine
- ◆ Tegevuste ettevalmistus, planeerimine ja läbiviimine
- ◆ Tegevuste analüüs, olukorra hindamine ja uute vajalike sammude kaardistamine

Osapooled

- ◆ Osapoolte arv sõltub tegevusplaani ulatusest
- ◆ Osapooli peaks koos hoidma eestvedaja- ministeerium
- ◆ Arstide Liit
- ◆ Haiglate Liit
- ◆ Patsientide Liit
- ◆ Suuremad haiglad ja kliinikud
- ◆ Haigekassa
- ◆ Terviseamet
- ◆ Ravimiamet
- ◆ Sotsiaalkindlustusamet
- ◆ Ravimitootjate Liit

.....

Politsei- ja Piirivalveamet

Mõju ulatus kõikideni

Tegevustest oleksid mõjutatud tervishoiusektoris:

- ◆ töötavad inimesed
- ◆ abi otsivad patsiendid
- ◆ partnerlussuhteid omavad ettevõtete esindajad

Töökeskkond turvaliseks

- ◆ muuta arstide töökeskkond turvaliseks
- ◆ vähendada oluliselt patsientide survet
- ◆ vähendada partnerettevõtete survet

Juhtide rolli tähtsustamine

- ◆ Juhtidest sõltub projekti edukus
- ◆ Juhid on ja jäävad oma töötajatele eeskujuks
- ◆ Nakkav on nii hea kui halb eeskuju
- ◆ Juhid saavad üle vaadata olemasoleva süsteemi ja muuta see turvaliseks
- ◆ Juhid kui maine kujundajad
- ◆ Juhid kui töötajatega suhtlejad

Mida Liit saaks teha

- ◆ võtta teema jutuks nii liidu sees kui teiste liitudega
- ◆ kaardistada probleemkohad
- ◆ tulla välja ettepanekutega
- ◆ viia sõnum liidu liikmeteni
- ◆ hoida teemat päevakorral
- ◆ esindada liikmeid ja nende huve ennetavas projektis
- ◆ Liidu kodulehele teemakohaste viidete, linkide, info lisamine ja sellest liikmetele teadaandmine

Korruptsiooni valem

Korruptsioon = monopoolne võim + otsustusvabadus + motivatsioon – aruandekohustus – läbipaistvus – kontroll

- ◆ Monopoolne võim - koondunud ühele isikule võimalus otsustada kaupade või teenuse osas
- ◆ Otsustusvabadus - piiramatu otsustusõigus, kes ja kui palju saab kaupa või teenust ning kui palju seda saadakse
- ◆ Motivatsioon - isiku motivatsioon korruptiivselt käituda
- ◆ Aruandekohustus - kas ja kui palju peavad otsustajad oma tegevusest aru andma
- ◆ Läbipaistvus - kui läbipaistvaks ehk siis avalikkusele jälgitavaks on muudetud otsustusprotsessid
- ◆ Kontroll - kas ja kui palju kontrollitakse otsustajate tegevust

Selgituseks

- Kui inimesel puudub motivatsioon korruptiivselt käituda, siis teiste kriteeriumite kõrge riskitase ei pane isikut korruptiivselt käituma.
- Kui motivatsioon on olemas, aga teiste kriteeriumitega seotud riskid on asutuses viidud minimaalseks, siis isiku korruptiivne käitumine on raskendatud.

Kui selle küsimusega mitte tegeleda

Siis on teadmatuses

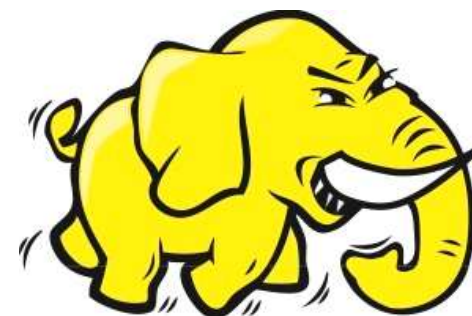
- ◆ arstid
- ◆ patsiendid
- ◆ juhid
- ◆ partnerasutused

Olukord ei parane iseenesest.

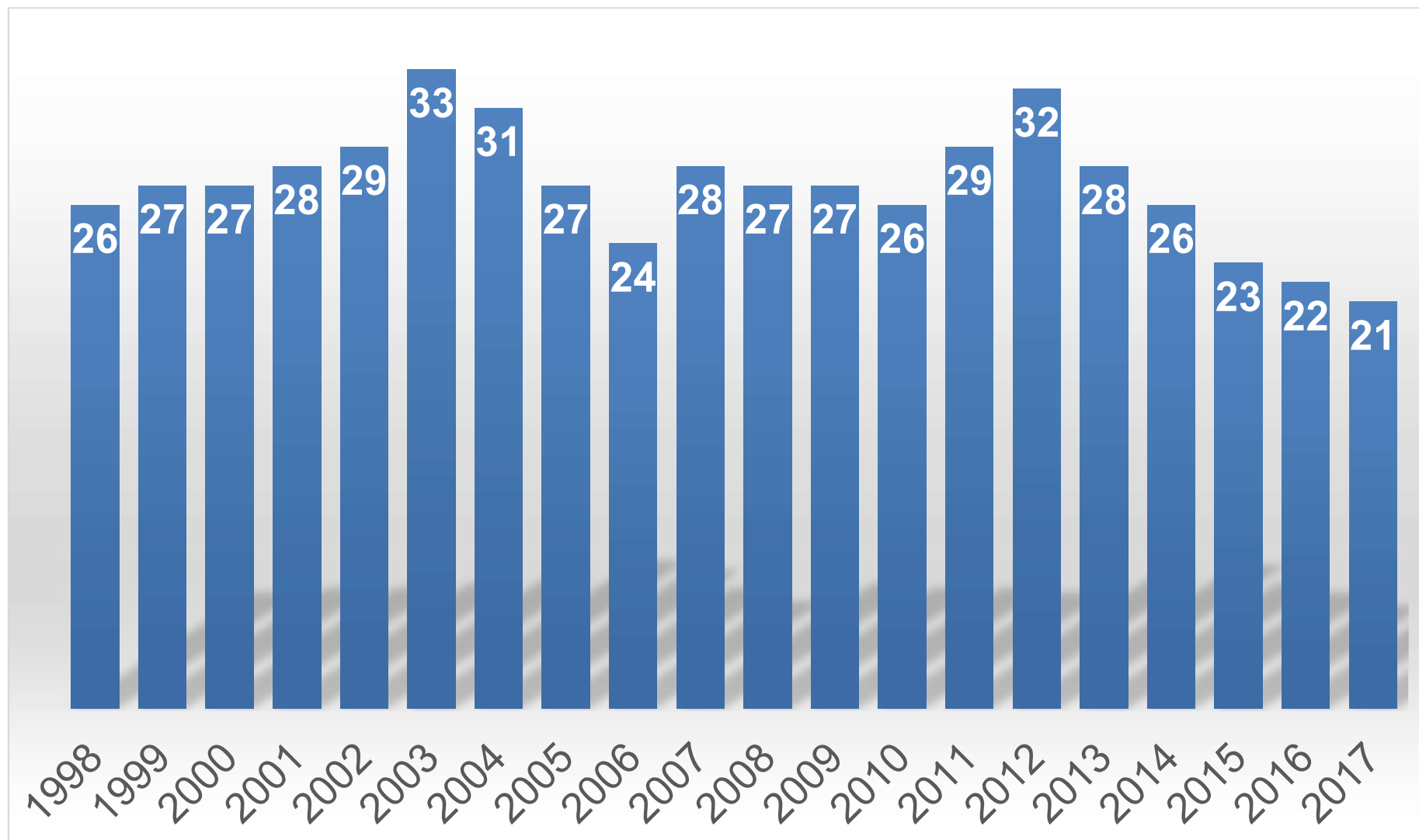
Sellega tuleb tegeleda ja parima tulemuse saavutamiseks võiksime seda teha koos.

Politsei- ja Piirivalveamet

TI CPI ja Eesti

- ◆ <https://www.politsei.ee/et/korruptsioonisueueteod>
- ◆ <http://www.korruptsioon.ee/>
- ◆ <http://myydimurdja.korruptsioon.ee/>
- ◆ <http://www.transparency.ee/>
- ◆ <http://www.avalikteenistus.ee/>
- ◆ <https://www.kapo.ee/et/content/mis-korruptsioon.html>
- ◆ <https://www.youtube.com/watch?v=WI5eNZTsjJc>
- ◆ <https://www.youtube.com/watch?v=jZ9PJ-zbyvs>
- ◆ https://www.youtube.com/watch?v=jLQ_MSjns6w
- ◆ https://www.youtube.com/watch?v=cH_U0knmyHk
- ◆ https://www.youtube.com/watch?v=iMCi_E4xiTk

Korruptsioonivihje edastamine

Korruptsioonivihje edastamise võimalused:

- ◆ vihjemeil: korruptsioonivihje@politsei.ee
- ◆ vihjetelefoni automaatvastaja: **612 3657**
- ◆ postiaadress: **Tööstuse 52, Tallinn 10416**

Täna!

Mati Ombler
Korruptsioonikuritegude büroo
Keskkriminaalpolitsei

Politsei- ja Piirivalveamet